

UJ

KELET

ROZSIDO • POLITIKAI • NAPLAP

Keren Hájjeszod Centralbureau für Mitteleuropa
Rheische str. 8. Berlin W. 15.

Az utolsó pillanatok

Végre még csak történni fog valami a politikában. A válság a végehez közeledik, mondják Bukarestből. Nem a pénzügyi válság, mert Averescu szerint csak ilyen van, hanem a politikai válság, amelyről napokkal ezelőtt megítéltek, hogy ma már egy a pénzügyi válsággal. Averescu az utolsó pillanati ragaszkodik a kormányzáshoz s még a tegnapi kihallgatásán azt mondta a királynak, hogy politikai krízisről pedig ne beszéljünk, mert nincs. Csak gazdasági krízis van, ennek azonban nem a kormány az oka, hanem azok a körülmények, amelyekről a kormány nem tehet. A kormány persze semilyen körülmények között sem hajlandó lemondani, még ha mindjárt azokról a körülményekről van is szó. A bukaresti lapok egyike-másika úgy tudja, hogy a király teljes bizalmáról biztosította Averescut. Más jelentések úgy tudják, hogy a király megígérte Titulescunak, hogy addig, amíg hazamegy, nem jön Párisból, nem fog a kormány megbukni. Viszont egészen más irányból azt jelentik, hogy mielőtt Averescu a királynál járt, ott voltak a bankok küldöttei, akik előtt a felség sulyosan megbírálta Averescuékát: hogy a pénzügyi kérdésben a szükséges intézkedéseket elmulasztották megtenni. A király olyan kormányt óhajt, amely valamennyi pártból alakuljon az ország hasznára s gazdasági válság megoldására. Van még egész sereg jelentés jobbról is, balról is, liberális oldalról, parasztpárttól, Maniuék felől, de olyan ügyesen elhelyezett kakuttolások, hogy a jóisten tud csak eligazodni, melyiket milyen célzottsággal helyezték a politika fészkebe. Hogy válság van, az kétségtelen, hogy ez a válság már nagyon akut, még kétségtelenebb, hogy a kormány egyik tagja kijelentette volna: a közeli órákban meglepetések várhatók, ez nem olyan kétségtelen, de maguk a meglepetések kétségtelenek.

Eddigse történt soha egyéb, mint meglepetés. Az ember a kormánybuktató kommunikék vad förgötye után folyton azt várta, hogy időváltozás lesz, de csak meglepetés lett. Meglepetés az is, ha az ember egész biztosra vár valamit és nem következik be. Félév óta nap-nap után változást jósoltak, meglepetést a közeli órákra s a meglepetés az lett, hogy hogy nem következett be. Ismerve a román politikát, talán most se fog bekövetkezni. Ha Titulescunak megígérték, hogy amíg Párisban van, nem lesz kormányváltás, akkor Titulescu nagyon sokáig fog Párisban tartózkodni. Ez már az Averescu-kormány humora. Nem azért, hogy megnevettesse a barátait, hanem hogy pukkassza ellenfeleit. Az ellenfél most megint nagy, elánnal támad, benne van az offenzív lendületben. Két hét múlva talán már belefárad, akkorára hazajöhet Titulescu és a kormány megint a kajanság nevetésével fordulhat ellenségei felé. Ami így a politika arénájában nagyszerű mulatság, tragikus kifelé, az országra és a közönségre. Gazdasági potenciánk óráról-órára esik, sulyos beteg vergődünk, olyan baj közepette, amelyről azt hiszik, hogy nem tehetünk róla, mert csakis a doktorok hibás receptje mérgecsütötte el annyira. Mi elhiszük, hogy a felség a bankok küldöttsége előtt rosszkedvűen nyilatkozott Averescuékáról, mint akik elmulasztották megtenni idejében, amit tenni kellett volna. Mi nemegyszer mondtuk ugyanezt. És mondjuk ma ugyanazzal a pesszimizmussal, amivel eddig szemléltük a dolgokat, mert hiszen most is volna még idő és most sem teszi meg a kor-

mány azt, amit tenni kell. Titulescu kiment Párisba, állítólag azért, hogy helyrehozza az ország pénzügyeit és erre most kétféle értelmezést hallunk. Az egyik az, hogy Párisban egy „titkos társaság” mesterségesen züllesztte a valutát, Titulescu tehát kimegy, hogy ellensúlyozza ezt a földalatti akciót. A másik hír viszont, hogy Titulescu frankkölcsönért megy Párisba, tehát azért, hogy maga is züllesztse a valutát.

Aki a román politikát figyeli és ért a kommunikék nyelvén, tudhatja, hogy minden jelentős négy-ötfele változatban kerül napvilágra és mind az ötfele változat igaznak is tekinthető. Az, hogy „titkos társaságok” züllesztik Párisban a pénzünket, nemde finom virágnyelv Averescuék szótárából. Titkos társaságok csakis a liberálisok lehetnek, akiknek semilyen eszköz nem eléggé szent, hogy a kormányt lejárassák. De ezt még a liberálisokról sem tudjuk feltételezni. Hogy ők csak azért vágnak az ország alatt a fát, hogy Averescuék lepottyanjanak róla, de kitegyék az egész országot a velepotyanának, ez képtelenség. Az igazság az, hogy a francia bözemanipulációs züllesztik a pénzünket és a

francia kormány nem hajlandó ez ellen tenni semmit. Az igazság az, hogy a pénzünknek innen belülről is van elértéktelenedő folyamata, mert hiszen még nagyon jól emlékszünk arra az időre, alig két-három hónapja, amikor a cash szokól mélyen alatta volt a leinek. Bezzeg Csehszlovákiában józan gazdaságpolitikát folytatnak. Nálunk semilyen gazdaságot, csak mindig politikát. Itt nincs pénzüpolitika, nincs kereskedelmi politika, nincs ipari politika, nincs közlekedés politika, csak politikai politika van. Ki legyen fenn, ki legyen lenn. Aki lenn van, feljutni igyekezik, aki fenn van, igyekezik mindenáron lemaradni. Minden energia ebben öröklődik fel. Minket tehát nem nyugtat meg, ha ez a kormány valóban megbukik, nem lélegzünk fel, ha halljuk, hogy a következő pillanatban meglepetést tartogatnak, mert mi az új kormányban sem bizunk. Lehet, hogy márról-holnapra csinál valami tessék-lássék dolgot, valami országboldogító újítást, de holnapután megint csak kezdődik előlről a harc, semmi másért, csak a hatalomért és a koncert. Ha az ország közben tönkre megy, ezzel nem tördök seki.

Titulescu visszaérkezéig nem bukik meg a kormány

Folytatják a királyi kihallgatásokat

— Az Új Kelet tudósítójától —

A román politika legmozgalmasabb napjait éli. A krízis tagadhatalanul most kulminál. A lei folytonos zuhanása gyorsítja a tempót s az Averescu-kormány bár még mindig tagadja, tudatában van a sulyos válságnak. A kormány egyik tagja azt mondotta, hogy a közeli napokban meglepetések várhatók. A válság ma már nemcsak a politikai, de a gazdasági életet is mozgásba hozta.

A király kritikája

A bankok küldöttsége megjelent a királynál és felvilágosította az ország katasztrófális pénzügyi helyzetéről. A bankok a király beavatkozását várják a helyzet javulását. Ötfele, egy bukaresti jelentés alapján, szösz szerint a következőket mondotta a pénzüntézetek delegatusainak:

— Nem helyénvaló, hogy a kormányomat bíráljam, de sajnos, a kormány a pénzügyi kérdésben elmulasztotta a szükséges intézkedéseket a kellő időben megtenni. Az volt a törekvésem és ma is azon fáradozom, hogy államférfiaiakat valamennyi pártból meggyőzzem az együttműködés szükségességéről és rábíriam őket arra, hogy nyújtsanak egymásnak kezét és alapítsanak olyan kormányt, amely az országra nézve hasznos.

A király megígérte a küldöttségnek, hogy a pénzügyi nehézségek megoldására mindent el fog követni.

Averescu nem akar megbukni

Miután a bankok férfiai elmentek, fogadta a király Averescu miniszterelnököt, aki álláspontját a következőkben fejtette ki:

— Politikai válság nincs. Van pénzügyi válság, van gazdasági válság, de ez nem a mostani kormányzat rovására írható, mert az okok egész sorozatának a következménye. A kormány nem tagadhatja ennek a nagy gazdasági válságnak a létezését, de kereken tagadja, mintha más kormány, például a liberálisok kormánya meg tudná ezt a válságot oldani. A kormány szigorúan alkotmányos téréen marad, mivel a nép akaratát képviseli és nem is gondol a lemondásra. A mai kormányváltás

új változásokat jelentene. A liberálisok erőszakkal és furaanggal sem jutnának többséghez és a korona a legkímesebb helyzetbe kerülne.

Averescu tábornok ezután kérve-kérte a királyt, óvja meg a korona tekintélyét. A király, amint ezt a „Luptatorul” írja, ismételtén teljes bizalmáról biztosította a miniszterelnököt. A kormány tehát nem tekintí válságnak a helyzetet s nem is akar tudni válságról. Averescuék azt hiszik, hogy a gazdasági krízist, ha elintézní nem is tudják, enyhíthetik.

Mit csinál Titulescu Párisban

Ezért küldték Titulescut sürgösen Párisba. A pénzügyminiszter utja a minisztertanács rendelkezésére történt. Mielőtt Titulescu elutazott, a király kihallgatáson fogadta és biztosította róla, hogy visszaérkezése előtt a kormány nem fog megbukni. Titulescu párisi tartózkodásáról kétféle jelentés van. Az egyik szerint kapcsolatban van azzal, hogy Párisban titkos társaság manőverez a lei ellen. Titulescu személyesen akar meggyőződni erről és ha kell, megteszi az intézkedéseket a francia kormánynál. Másik jelentés szerint Titulescu újabb frankkölcsönt akar fölvenni. A kölcsönre a román bankok konzorciuma nyújtana fedezetet. Az újabb hitelre az államnak több sürgös külföldi tartozás kifizetésére van szüksége.

Marghiloman és az új orientáció

A válság előterében a kihallgatások állanak és a paktum a liberálisok meg a nemzeti párt között. Marghiloman audienciájával egyidőben érdekes hír jelenik meg a román sajtóban Vilmos császárról, aki állítólag 1914-ben kijelentette, hogy Oroszországból nagy részt szánt a német politika Romániának, Erdélyt pedig előbb utóbb neki adja, mert a közeli husz évben ugys likvidálni kell a Habsburgoknak. Nagyon érdekes, hogy ezt a kijelentést Vilmos császárról a frankofil Take Jonescu teszi. Nyilván megkezdődött az akció a rehabilitált Marghiloman kormányképessé tételére. Marghiloman a kihallgatáson az új választások és a liberálisok ellen nyilatkozott és azt javasolta a királynak, szólítsa fel az Averescu-kormányt, működjenek együtt olyan po-

litikusokkal, akiknek támogatásával észszerű gazdasági politikát folytathat. Ami kevésbé virágnyelven szakítást jelent a frankofil politikával és új orientációt a németek és az angolok felé.

Van-e paktum vagy nincs?

Maniu kihallgatása alkalmával a király kijelentette, hogy amíg nem tudja, kire bizza a kormányt, nem oszthatja fel a parlamentet. Ennek volt a következménye, hogy a liberálisok és nemzeti pártiak újra felvették a tárgyalás fonalát és siettek megegyezni. Ma megint azt a hírt kolportálják, hogy a tárgyalásokat befejezték. Maniu lemondott arról a követeléséről, hogy az erdélyi liberális pártszervezet és a lapok megszűnjenek, csak azt a feltételt tartotta meg, hogy a liberálisok ne avatkozzanak be Erdély kormányzásába. Az erdélyi képviselőjelöltek ügyét közösen fogják megállapítani.

Ma délelőtt az a hír terjedt el, hogy Maniu vonakodik a paktumot aláírni, mindaddig, míg Jorga haza nem érkezett Párisból.

Megindult a választási küzdelem a második cionista konferenciára

A pártok felhívásai

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Néhány nap választ már csak el a második országrészi cionista konferencia delegátusainak megválasztásától. A választási készülődésekből elő látható, hogy az idei konferencia érdekesség és fontosság tekintetében messze felül fogja múlni a tavalyit. Ez alkalommal megmozdultak a vallásos cionisták és a dolgozó ifjuság csoportjai is, hogy külön szempontjaikat érvényesítsék a konferencián. Ezzel szemben az általános, úgynevezett klal-cionisták is az erőlyes szervezkedés terére léptek, hogy diadlira juttassák a tisztá, minden zavaró mellékszemponttól mentes cionizmus gondolatát. Nem kétséges, hogy az erdélyi zsidóság nagy tömegei a klal-cionisták táborában vannak, akik nem engedik, hogy a zsidó nép egyszerű szabadság mozgalmát a céltól elvezető mellékvágányokra tereljék, vagy különböző jelszavakkal elhomályosítsák a zsidóság legégetőbb problémáit. A klal-cionisták a következő felhívással fordulnak a választókhoz:

A klal-cionisták az egységért

Cionisták!

Közeledik az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség második konferenciájának ideje.

Kleinmann ur tovább zajlik

Irtá: Ujvári Déter

A nagy irodalmi estély szerezésében lezajlott. Tulajdonképpen nem is az estély zajlott le, hanem Kleinmann ur. És róla meg kell állapítani, hogy jól zajlott. A „Bodonyi Harsóna” saját kiküldött külön tudósítója egyelőre csak vezércikkben méltatta a nagy eseményt, de kilitátsba helyezett egy tárcát is és egy több hétre terjedő tanulmány ciklust, hogy az apróbb részletekre is kiterjedhessen. A „Bodonyi Visszhang”, mint ellenzék, amennyire lehetett, letompította őszinte elragadtatását, de annyit ő is bevallott, hogy a terem zsufolásig megtelt Kleinmann urral és Kleinmann ur fényesen ki volt világítva, sőt azt is konstata, hogy Bodonyi kétségteletlenül magához ragadta a kulturális hegemoniát. A „Bodony és Vidéke” azt írta, hogy Kleinmann föltűnulta önmagát és a magyar Stanleynek nevezte el.

Miután minden dicséret között ez volt a legérthetlenebb, hát ez tetszett a legjobban a bodonyiaknak.

— Igen — áradozott Kanarikné — ő a magyar Stanley.

Hanem a kritika ama része, hogy Kleinmann föltűnulta magát, inkább megütközést keltett.

— Mi az, hogy föltűnulta önmagát? — mérgelődött Stoppné. — Hogyan mulhatja föltűn önmagát? Kleinmann ur egyszerűen föltűnülhetetlen.

Cionisták! Vigyázzatok a delegátusok választásánál.

Lehetünk szocialista érzelműek, elhetünk polgári világlátásban, de mindenképp és mindenképp zsidók és cionisták vagyunk.

Csak olyan delegátusra szavazzatok, aki minden pártmegalától menten a zsidó nép egységét tartja szem előtt és kizárólag cionista program alapján áll.

Alig két esztendeje áll fönn az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség, még távol állunk attól a közvetlen célunktól is, hogy Erdély zsidóságát egyesítsük, nem engedhetjük meg tehát, hogy saját táborunk egységét hangzatos társadalmi és egyéb jelszavakkal megbontsák. Most minden zsidó karnak egy irányba kell lendülnie, ha azt akarjuk, hogy nemzetépítő munkánk sikerrel járjon. Csak kicsinyes önzés, vagy végzetes tudatlanság hangozthat akkor párterdeket, mikor az egész nép sorsáról van szó!

Eddigi eredményeinket azzal értjük el, hogy rendületlen szilárdsággal csakis a nagy nemzeti célokra irányítottuk tekintetünket. A belső egységben rejlett az erőnk. Aki most bármilyen hangzatos jelszavakkal más irányba akarja terelni az erdélyi zsidóság dolgozó akaratát, az felkísmeretlenül veszélyeztetni két esztendő minden munkáját és eredményét.

Hol voltak azok, akik most az egység megbontására törekcsenek, amikor az erdélyi zsidóság politikai jogaiért, a Nemzeti Alapért, a gimnáziumért, a sajtóért, Palesztináért és mindenért ami létfeltétele a zsidó népek, áldozni kellett. Schol. Hallgattak, vagy ölbe tett kezekkel kritizáltak.

Cionisták! Védjétek meg népeteket a széthúzás, a bomlasztás, az egyellenkedés bűnétől.

A mizrachisták jelhívása.

A Mizrahi szervezet kolozsvári csoportja a következő felhívásban szól a választókhoz:

Zsidó Testvérek!

Tudnotok kell, hogy nemzeti mivoltában mi konzerválta a zsidóságot, tudnotok kell, hogy a zsidó géniust, a zsidó lelkiismeretét, a zsidó hagyományt a vallás mentette meg minden idők forgardóságában és viharában.

Tudnotok kell, hogy a nemzeti regeneráció a hithűségnek mit köszönhet! Szent országunk ujjaépítésében nem engedhetjük meg a szélsőségek, a vallástalanság, a rombolás szelleme érvényesülését. Kelet felé irányul tekintetünk, a mult Keletjébe és abból merítünk a jövő Keleje számára erőt és akaratot. A vallást irtuk zászlónkra, a vallás jegyében kell győznie Cionnak, amely benn élt a vallásban akkor is, amikor Dávid király trónolt Cion hegyén és szent tűzként lappangott a galut üldözése és kísértésének évszázadaiban.

A Mizrahi a hithűség jegyében indul az ősu haza meghódítására. Követeli a Tóra szelleme érvényesülését Jisrael földjén épen úgy, mint a széjjelszórtságban: Meg akarja övni a szélsőséges tanok romboló hatásától az ifjuságot, meg akarja és meg fogja gátolni a radikalizmus metelyétől a fiatal

ság fogékony lelkét. A szent nép csak szent munkát végezhet!

Zsidó hithű testvérek!

Zárt sorokban egyesülve jöjjetek a II. országrészi cionista konferencia választó-urnája elé és csak a mizrachi jelöltjeire szavazzatok!

A Mizrahi Kolozsvári Csoportja,

A Ceire Cion

A Ceire Cion csoport választási programja itt következik.

A cionista választókhoz!

Aki azt akarja,

hogy a 2 erdélyi cionista konferencia ne csak díszes parádé legyen, hanem egy új, az eddiginél intenzívebb és céltudatosabb munka kezdete.

Aki azt akarja,

hogy az erdélyi cionizmus ne csupán néhány embernek az ügye legyen, hanem egy demokratikus és igazán zsidó népmozgalom.

Aki azt akarja,

hogy az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség haladéktalanul és teljes erővel hozzájáruljon az eddig egészen elhanyagolt Palesztina-munkához.

Akinek a Keren Hajjeszód

fontosabb és sürgősebb mint a footballpályák építése, a sportegyesületek fontosságának minden elismerése mellett.

Aki azt akarja,

hogy Palesztinában ne csak üzlet- és pénzemberek vándoroljanak, hanem egészséges munkások és lelkes ifju chaluok.

Aki azt akarja,

hogy minden cionista irányzat, amely hecsületes meggyőződésből fakad, részt is vehessen a cionista munkában.

Aki azt akarja,

hogy ne csak Clujban, hanem egész Erdélyben terjesszük a héber nyelvet és hogy vele egyidejűleg, a minden asszimilációtól mentes héber szellem is gyökeret verjen Erdély zsidóságában.

Aki azt akarja,

hogy az Uj Keletet az erdélyi cionisták összességének elfogulatlan organuma legyen.

Aki azt akarja,

hogy a zsidó nemzeti propaganda tiszta és őszinte legyen és megtisztuljon az izléstelen, hangos stülustól.

Aki ezt

a tiszta, produktív, demokratikus cionizmust vallja, terjessze vidéken és Clujban az „Aveda-blokk” eszméjét, amely blokk a konferencián azt az irányt képviselni fogja és arra szavazzon a választásoknál, akiről tudja, hogy a fenti elveket fog küzdeni.

Kérjük a blokk iránt érdeklődő delegátus urakat, lépjenek velünk érintkezésbe.

Címünk: Zeire Zion, Cluj, Str. Avram Iancu 18.

Stoppné jogos felháborodásában lemondta az előfizetést, ami súlyos válságha sújtotta a Bodony és Vidéket, annál inkább, mert rumban fizette az előfizetési díjat és így a lap szerkesztőjét egzisztenciájának legfontosabb feltételétől megfosztotta.

Ami Kleinmannt illeti, hát ő továbbra is a szerény Kleinmann maradt. Tudomásul vette, hogy ő magyar Stanley, azt is, hogy istenitik és tovább költött.

Stoppné általában meg volt elégedve a dolgok fejlődésével, csupán egy dolog aggasztotta. Berele tulságos önállóságra kapott az utolsó időben és sok jel arra mutatott, hogy Kleinmann urat illetőleg nem osztja a bodonyiak nézetét. Ennek két oka lehetett. Először az, hogy Berele önálló egyéniség volt, másodsor az, hogy az irodalomról már meglehetősen kiforrott fölfogás volt. Tapintatos férfiú léteire tartózkodott a nyilvános kritikától és bár meg volt győződve róla, hogy a Kleinmann ur Mindensége, amivel olyan nagy hűhót csaptak még az „archimedeszi közeparányos” szerint se mondható jó versnek, a véleményét mégis eltitkolta és csak önmagának vallowta be, hogy Kleinmann urnál még is jobb verseket ír.

Mert tudni kell, hogy a költészet inficiál. Nem lehet egy nagy költővel büntetlenül szivni egy levegőt. A költészet ragadós. Berele is átragadt és egy ihletett órájában ezt a poémát komponálta:

Vott eocer ed tanító

Ökkör vott és nem Tinó

A felye csak tisz kító

Azesze csak pirinyó.

Mint minden kezdő nagy ember, Berele is az asztalfiókjának dolgozott, sőt a mamája fiókjának, mert neki még nem volt saját fiókjá. Így történt, hogy Stoppné megtalálta Berele lángelméjének első megnyilatkozását és megdöbbsent. Ez a forradalmi önállóság veszelemekkel fenyegette a családi életnek azt a kialakulását, amelyről ő álmodott. Nem jó, hogy Berele Kleinmann urtól elhídegetett. Valami módon össze kellene melegíteni őket.

— Nézze, kegyed — szolt Kleinmann urhoz — szeretném, ha kegyed imponálna Berelenek. Berele egy lángész és Berelenek csak egy lángész imponálhat. Kegyed azért nem imponál neki, mert mindig csak magyarul beszélsz vele. Magyarul a Nuil Nácival is beszélhet. Ért engem? Nohát lássa kérem, a boldogult Stopper azt mondta, hogy kegyed úgy beszél angolul, mint egy angol lord. Beszéljen angolul vele, ez imponálni fog neki. Ez aztán közelebb is hozza magukat egymáshoz. Berele egy lángész, olyan mintha nem is a boldogult Stopper fia volna és játszva fogja megtanulni az angol nyelvet.

Kleinmann ur azt mondta, jól van, angolul fog beszélni Berelevel.

Berele valóban lángelme volt és minden

Horthy királysága felé

Hírek Horthy megkoronázásáról — Ártalmatlanná teszik a köztársaságiakat — Károly királyt mindenki becsapta

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A királypucssal által okozott zavarok még mindig nem simultak el teljesen. A hullámok azonban, amelyeket felvetett, a kis- és a nagy-antant vizeiről mindjobban Magyarország bel-seje felé húzódnak és ott, egymásratalulva, az eddigiekénél is magasabbra emelkednek. A királypucssal végső eredménye most már egészen világosan látszik: IV. Károly király megkísérelte a magyar trón elfoglalását, Horthy ebben megakadályozta, ezáltal Horthy megnyerte a nagy- és a kis-antant tetszését, helyzete megszilárdult és most azon dolgozik, hogy abból a rokonszenvből, amely a külföldről iránta egyszerre megnyilatkozott, a maga részére a lehető legnagyobb hasznot hajtsa be.

Már nem mozgósítanak

Mint a legújabb táviratok jelentik, a mozgósítás Jugoszláviában és Csehszlovákiában is abban maradt. A magyarországi mozgósítási hírekről is kiderült, hogy azokat tőzsei spekulánsok terjesztik, saját céljaik felhasználására.

Az „Est” mai számában interjút közöl Zichy Rubido bukaresti magyar követőtől, amelyben dicséri Romániát, hogy a válság alatt mérsékelt és meggondolt magatartást tanúsított és nem hamarkodta el a hadsereg mozgósítását, úgy mint Csehszlovákia és Jugoszlávia, hanem kezdetől fogva hitt a magyar kormány lojális kijelentéseinek. Mindazon politikai tényezők, amelyek Zichynek e napokban alkalma volt találkozni, teljes elismerésüket fejezték ki a magyar kormány eljárása felett.

Népszavazással kirdlyó . . .

Abban a mértékben, amelyben a nagy- és a kis-antant megnyugszik, a magyar belpolitikai események is előrehaladnak. És ez az előrehaladás legerősebben egy irányban történik: azon az úton, amely Horthy királysága felé vezet.

Az antant most még hálás, örül, hogy a Habsburgoktól ismét megszabadult és Horthy reméli, hogy mialatt IV. Károly ellenségei befele egész erejükkel örülnék ezen és a mar-kúba kacagnak, ő egy eszrevétel mozdulattal megcsinálja a maga királyi pucsat. Bizonyos az, hivatalos táviratok jelentik, hogy a Horthy-monarchista agitáció a Károly-pucssal meg-husitása után teljes intenzivitással fellángolt.

A külügyminiszterhez közelálló személyek kijelentették, hogy értesüléseik szerint Magyarországon népszavazás lesz, amelyen Horthyt

szót könnyen kapiskált. Született nyelvtelenség volt és különösen az angol nyelvhez volt nagy fogékonysága. Csak úgy játszva tanultak.

— Tanító ur (6 még most is tanító urnak hívta a nagy Kleinmann urat) angolul hogy mondják azt, hogy ablak?

Kleinmann ur épen költeményt írt az ő-szejtről és azt mondta:

— Ablak? Az machlojka.

Délben már ezt mondta a családnek:

— Mari, csukja be a machlojkat.

Stoppné arca ragyogott a boldogságtól.

— Csodálatos — mondta — mennyire hasonlít az angol nyelv a zsidó nyelvhez, csak-hogy a szavak mást jelentenek.

Egy hét múlva Berele már úgy beszélt, hogy senki a világon meg nem értette, még az édes mamája s. Mással már nem is beszélhetett, csak Kleinmann urral.

— No lássa kegyed — örvendezett Stoppné — hogyan összelepedtek.

Jó anya volt és boldoggá tette a gondolat, hogy hidat épített Berele számára, amelyen jövőd papjához fáradság nélkül közeledhetik.

Mert Stoppné nem mondott le erről a szép álomról, sőt még jobban ragaszkodott hozzá, mint valaha. Oh, ők egymásé lesznek. Már látja, hogy egymásé lesznek. Kleinmann ur nap-nap után új tehetségeket bont ki magából. Egészen bizonyos, hogy nemsokára egészen méltó lesz a Karfunkelékhez. Csak még

magyar királlyá választják. Ezt csak látszólag cáfolja Bethlennek a „New York Herald” munkatársa előtt tett tiltakozása, amely szerint „Horthy nem aspirál a magyar trónra.” De még csak megerősíti egy másik távirat, amely a budapesti rendőrségnek Nagy György köztársasági pártvezér lakásán tartott házkutatásról, iratainak, nyomtatványainak és levelezésének lefoglalásáról számol be. Horthy királyi törekvéseit támasztja alá az is, hogy a Bethlen-kormány, amely lemondás előtt áll, mindaddig nem távozik, amíg az antantól a Habsburg ház detronizálására vonatkozó törvény ratifikációját és ezzel egy új államfőről való szabad gondoskodás biztosítását kézhez nem kapja. A Bethlen-kormány tehát feltétlenül be van avatva Horthy legtitkosabb ügyeibe, annál is inkább, mert mint a „Nemzeti Újság” hivatalos helyről közli, Bethlen a napokban beadja lemondását, de ugyanakkor megbízást kap új kormány alakításra. Egészen valószínű ennél fogva, hogy Horthyt Bethlennek segítik uralomra és így Horthynak a Bethlen-kormány lenne az első monarchisztikus kormánya.

Kezére játszik Horthynak, akaratlanul a nagyantant is, amelyet a Habsburg ház trónörökösödésének megszüntetéséről szóló törvény nem elégti ki, mert fennforog a lehetősége annak, hogy Károlyt vagy más Habsburgot szabad királyválasztás alapján emeljenek a trónra. A magyar kormány az antant diploma-tákkal megegyezett, hogy a törvény változatlan marad, ehelyett a törvényhez a magyar kormány olyan törvényes magyarizációt fűz, amely minden kétséget kizár. A trónfosztási törvényt ezután egy nemzetközi szerződés fogja kiege-szíteni, amely kötelező lesz valamennyi érdekelt államra.

Károly mindjobban távolodik

Mialatt Horthy közeledik a magyar trónhoz, IV. Károly annál jobban távolodik tőle. A száműzött uralkodó Galacban minden keser-vét kiöntötte, hogy a további utat annál könnyebb szívvvel tehesse meg. Micsét hallgatott, amelyen „komoly és férfias magatartást tanúsított.” Csak a könnyű reményt hagyta meg magának; hogy „helyzete javulni fog.” Szem-rehánysait is kidobta lelkéből, hadsegédének, gróf Eszterháznak adta át, aki az „Indreptarea” egyik munkatársa útján közvetítette tovább. A gróf kijelentette, hogy a királyt becsapták. Budapesten teljes rend volt, a monarchisták feltétlen bizalommal hitték, hogy tervük sike-

lyet fokkal feljebb kell hágnia a társadalom langrétráján és akkor minden akadály leomlik.

Ő már tudta is, hogy melyik az a leg-közelebbi létrafok, amelyre Kleinmann urat emelnie kell, hogy a Karfunkelék elérhesse.

— Nézze, kegyed — szölt hozzá — kegyed egy nagy költő, egy nagy költőnek fórum kell. Egy nagy költőnek olyan fórum kell, ahol szabadon fórumozhatik. A nyilvánosság magának követeli a nagy embereket. De a nagy emberek válogathatnak, nekik nem felel meg akármilyen fórum. A budonyi sajtó méltatlan kegyedhez. Kegyednek egy egészen külön sajtó kell. Ért engemet?

Már Kleinmann ur is gondolt arra, hogy neki egy egészen külön sajtó kell és ennél-fogva megértette Stoppné-t.

— Kleinmann ur — fejezte be nagy energiával Stoppné — mi egy lapot fogunk a kegyed számára alapítani.

Kleinmann szörény ember volt, ennél-fogva nem tiltakozott. Ha azt hiszik, hogy neki tovább kell zajlania, ám legyen. Majd tovább fog zajlani.

Stoppné még aznap nyakába szedte a várost és legalább husz embert meggyőzött arról, hogy Bodony, amely magához ragadta a kulturális hegemoniát, magasabbrendű sajtót követel, mint amilyen a mostani.

Este lefeküdt és álmodozott. Kleinmann-ból szerkesztőt csinál.

rül. Mindentütt, amerre elhaladtak, nagy lelke-sedéssel fogadták az uralkodó párt és mindenki monarchistának vallotta magát. Mikor a kar-lista csapatok közeledtek a kormánycsapatok-hoz, ezek fegyverszünetet kértek, majd ennek felmondása nélkül hirtelen tüzelni kezdtek. Ez az orvtámadás pánikot keltett és így sikerült a királyt elfogni, ami véget vetett a küzdelem-nek. Mindazok, akik a királyt hívták és bizto-sították támogatásukról, ma ellene nyilatkoznak.

Galacban a királyi pár hajóraszállása a tolongás elkerülése végett nem ott volt, ahol a közönségnek avizálták. Károly komoly és lesújtott volt, Zita jókedvű. A királyi pár a Maria hercegnő-gőzös igen elegáns kajüt-jeiben lett elfelyezésre. Elutazás előtt Eszter-házy a román hatóságoknak az uralkodó pár köszönetét fejezte ki előzőkeny magatar-tásukért.

Feltűnést keltett, hogy Károly és Zita hajóraszállása alkalmával Szeeg angol pa-rancsnok feltűzte a háboru előtti időből származó osztrák császári kitüntetését. Nemke-vésbé érdekes momentum az is, hogy Ferdinánd király, akinek vasárnap Galacra kellett volna utaznia a III. aviatikai csoport felava-tására, Károly és Zita átutazása miatt elha-lasztotta utazását.

Birtokba veszik az erdélyi Achuzá palesztinai földjét

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az erdélyi Achuzá-ügy a megvalósulás stádiumába jutott. A napokban az Achuzá megbízásából három fiatal erdélyi gazda Gala-con át a Romano-Palestina egyik gőzösén Pa-lesztinába utazik, ahol a kiutalt 1600 dunam földet örökösödés képen birtokba veszik, gondos-kodnak annak felszereléséről és különösen arról, hogy a következő transzporttal érkező achuzá-tagok részére előkészítsék a letelepedést.

Ennek előzményét a következőkben is-mertetjük:

A Zsidó Nemzeti Alap hágai központjá-nak direktóriuma utasította a Zs. N. A. köz-ponti vezetőségét, hogy az erdélyi achuzisták részére meg az ősz folyamán 1600 dunamot, a tavasz folyamán pedig 30.000 dunamot bo-csáson örökösödés képen rendelkezésére az Emek Jiszraelben, amely tudvalevőleg Palesztina legalkalmasabb területe és már régóta művelés alatt áll. Nagy előnye az, hogy egész-séges a klímája, hogy közel van a tengerhez, vasúállomása van és nincs messze a főváros-tól. E rendelkezés értelmében a hágai központ október 19-iki kelettel Vermes Ernő temesvári gyárigazgatót megbizta, hogy szerezzen köz-vetlen meggyőződést arról, vajjon milyen gaz-dasági képzettséggel bírnak az achuzának tag-jai általában. E megbízás alapján Vermes, Rotter Béla agronomussal együtt Kolozsvárra jött és itt érintkezésbe lépett az Achuzá igaz-gatójával és az ittenélő achuzá-tagokkal. Rotter meggyőződött róla, hogy az achuzá tagjai mindannyian kiváló gazdászok. Az achuzisták megismertették Rotter agronomussal az achuzá egész tervezetét. A kiváló gazdászok véleménye az volt, hogy egészséges fejlődés csakis ilyen alapokon képzelhető el.

A szakvélemény alapján Vermes Ernő beszámolójában, amit tegnap terjesztett fel a hágai központnak, kiemeli, hogy teljesen osztja a Keren Kajemeth központjának abbéli nézetét, hogy az erdélyi achuzisták vannak hivatva Palesztina gazdasági életét új mederbe terelni és ők lesznek majd az ország mezőgazdasági életének mintaképei.

Az Achuzá igazgatósága egyébként a kö-vetkező felhívást intézi tagjaihoz:

1. Felkérjük tagjainkat, közöljék hala-déktalanul és pontosan

a) az élő leltárt

b) a holt leltárt, mellyel a társaság

üzemében részt venni óhajtanak.

2. Mindazok, kik tagsági díjakkal hát-raléban vannak, felszólítanak a hátralékos-összeg azonnali kiegyenlítésére.

Lakásbotrány katonai segédlettel

A polgári hatóságok tehetetlenek a katonaság tulkapásaival szemben

Az Uj Kelet tudósítójától
Kolozsvár lakásügyeiben most már teljes káosz uralkodik. A lakásügyek intézése kiesett az arra hivatott tényezők hatásköréből: fejtelenség, rendszertelenség az egész vonalon. A helyzet ma edáig fajult, hogy a lakásügyek kérdésében a polgári és katonai hatóságok között megszakadt az összeköttetés. A lakáshivatal nem tudja kielégíteni a katonaság lakásigényeit, a katonai hatóságok pedig tevénytelen erő felhasználásával rövid úton a rendelkezésben és törvényben biztosított eljárás mellettségével szerzik meg a szükséges lakásokat. A polgári hatóságok tehetetlenül állanak a katonaság akcióival szemben, prefektus és államtitkár kijelentik, hogy

a polgárság igazsáért nem áll módjában sikraszállani.

A szeptemberben kiadott egységes lakástörvény, valamint annak legutóbb kibocsátott végrehajtási utasítása világosan és határozottan megállapítja, hogy kizárólag a polgári lakáshivatalnak van joga rekvirálni, lakást kiutalni, lakásbont kiállítani és szükség esetén kilakoltatni. Tanasescu belügyi államtitkár is kijelentette, hogy a katonai hatóságok közvetlenül nem avatkozhatnak bele a lakásügyekbe és katonák részére is csak a lakáshivatal utalhat ki lakásokat. Ennek ellenére megtörtént tegnapelőtt, hogy a lakáshivatal tudta nélkül és anélkül, hogy az érdekelt felet előzetesen értesítették volna, megjelent három tiszt és tíz katona dr. Fürst Oszkár az Uj Kelet kiadóhivatali igazgatójának Trefort-utcai 9. szám alatt levő lakásán, reggel fél 7-kor felköltözték az ágyból és butorostul formálisan kidobták az udvarra, a lakásba pedig egy főhadnagyot költöztettek be.

A ház tulajdonosa Moldován József, aki nyolc évvel ezelőtt két szoba konyhából álló udvari lakást adott bérbe az ortodox hitközség kórház élmező bizottságnak. A bizottság a kolozsvári kórházak és klinikák zsidó betegeit részletesi rituális ellátásban. Ilyen formán állandóan 50-60 kórházi beteget juttattak ingyenes ellátáshoz, ami az állami kórházaknak lényeges megtakarítást jelentett. A lakás konyhája fölött az élmező bizottság rendelkezett, amely Krausz Jakabné bízta meg a konyha vezetésével. Így évek hosszú során át Krausz Jakabné lakott a lakásban és egyben élmező a kórházi betegeket is.

Hat hét előtt Krauszné Amerikába vándorolt ki. A kórházélmező bizottság természetesen csak annak volt hajlandó a lakást kiadni, aki egyben a betegek élmezőjét is vállalta. Dr. Fürst Oszkár, hogy fedél alá jusson, vállalta a konyha vezetését is és bérbevette a lakást. Ezt megelőzőleg azonban kérvénnyel fordult a lakáshivatalhoz, hogy részére lakásigazolványt állítsanak ki. A kérvény elintézése a lakáshivatali főnökök állandó változása miatt egyre később és tekintettel arra, hogy a betegek élmezője egy napig sem szenvedhetett fennakadást Fürst dr. családjával beköltözött a lakásba. Erről a lakáshivatal főnökei és Metes prefektus a lakásbizottság elnöke is tudomással bírtak és kilátásba helyezték a lakásbont kiadását is. Időközben a Fürst-családot több ízben zaklatták a katonaság részéről. Egyre-másra költöztek katonatisztek, akik igényt emeltek a lakásra, de igényüket nem érvényesíthették, mert a lakáshivatal azt nem utalta ki számukra.

November 8-án, kedden reggel azonban váratlan és egyhén kifejezve nagyon különös események játszódtak le a Trefort-utcai házban. Reggel fél 7-kor három katonatiszt és 10-15 katona kopogtatott be Fürst dr. ajtaján. Kijelentették, hogy a lakásból Fürst dr.-t azonnal kilakoltatják és erőlyesen hozzá is fogtak a munkához. Fél óra alatt a lakás és a konyha berendezése lent volt az udvaron és már hordták is be az új lakó butorát. Az új lakó, Ignat főhadnagy arra hivatkozott, hogy neki

a lakást a térparancsnok utalta ki.

Egy bont is felmutatott. Primitív papírdarab, végül kézzel írva, holott köztudomásu, hogy csak a lakáshivatal nyomtatott blankettai érvényesek, ha azokat a lakáshivatal pecsétjével és a lakáshivatali főnök aláírásával látják el. Ezt a „bont” Tartarescu ezredes írta alá és érthetetlen módon a polgári lakáshivatal pecsétje is rajta van. Ez annál is inkább érthetetlen, mert a lakáshivatal pecsétjét jelenleg csak Guiman lakáshivatali főnök alkalmazhatja és csakis az elnök aláírásával együtt érvényes. Guiman lakáshivatali főnök nem írta alá ezt a bont, amiből logikusan következik, hogy erről a bontról nem is tud, de nem tudja azt sem, hogy a lakáshivatal pecsétjét rányomták.

Fürst dr.-t tehát katonai erővel az udvarra dobták. Hiába hivatkozott dr. Fürst Oszkár arra, hogy ő egyben

esküt tett gimnáziumi tanár is, közhivatalnok

és mint ilyen nem lehet kilakoltatni, legkevésbé katonai karhatalom által. A rendőrség is kiszállott, a helyszínré, de a rendőrkapitányt az ajtóban álló katona megállította:

— Ide senki sem léphet be!

Moldován József háztulajdonos megemlített, hogy felebbezni fog és az eljárás ellen panaszt emel. A főhadnagy kardjára ütött:

— A lakásba most beköltözöm. Azt szeretném én most látni, aki engem innen még kitesz! A kolozsvári háziezred tisztje vagyok és napok óta vagonban kell lakjak családommal.

Egy szintén jelenlevő kapitány igyekezett a helyzetet kimagyarázni.

— A lakásbizottság ítélte a lakást Ignat főhadnagynak. Tegnap, hétfőn délután — mondotta — két-három sürgős ügyben ad hoc ülést tartott a lakásbizottság, amelyen sem a prefektus, sem a lakáshivatal főnöke nem vett részt. (!) De határozatképes volt, mert a tagok felénél többen jelentek meg.

Nem kutattuk tovább, hogyan jött létre ez a bizottsági ülés, sem a gyanús bont eredetét, hiszen hazatlan lett volna. Elmentünk a belügyi államtitkárságra. Előadtuk a történeteket Iván György miniszteri tanácsosnak, az államtitkárság lakásügyi referensének:

— Semmit sem tehetek uraim. A katonaságnak nem áll jogában kilakoltatni, mi azonban nem léphetünk közbe:

nekünk nincsenek gépfegyvereink!

Metes prefektust kerestük fel, a lakásbizottság elnökét.

— A szóbanforgó lakásbizottsági ülésről nincs tudomásom. A kilakoltatás jogtalan, a katonaság azonban úgy látszik, önállóan intézi lakásügyeit.

Nem áll módomban ellenintézkedést tenni.

Felkerestük Tanasescu belügyi államtitkárt:

— Menjének fel Petala vagy Florescu tábornok urakhoz, mert én semmit nem tehetek. Ha rendőrséget küldenek a helyszínére, csak összehittetés támadna rendőrség és katonaság között. Ezt el akarom kerülni és így

nem avatkozom az ügybe.

megkértük az államtitkárt, értesítse telefonon Florescu tábornokot, hogy a kilakoltatást a térparancsnokságnak nem volt joga elrendelni.

— Ezt sem tehetem — mondotta az államtitkár és előtünk világossá lett, hogy a lakásügyekben a katonai és polgári hatóságok között megszünt az érintkezés. A hivatalos ünnep miatt sem Petala sem Florescu tábornokok nem voltak hivatalban. Az Uj Kelet nevében tehát tiltakozó táviratokat küldtünk Bukarestbe a hadügyminiszternek, Averescu miniszterelnöknek és a kabinetirodának.

Fürst dr. családja közben az utcán van, butora az udvar közepén ázik a szakadó esőben. A zsidó kórházi betegek pedig ma már nem kaphattak rituális ételmelet.

Cosma igazságügyi államtitkár nyilatkozata

a bíráról, a törvényes nyelvükről és az ügyvédi képesítésről

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Tegnap érkezett vissza bukaresti utjáról dr. Cosma Erdély igazságügyi államtitkára, aki utja eredményéről az Uj Kelet munkatársának a következőket jelentette ki:

— Az igazságügyminiszter az esküt nem tett magyar bírák visszavételéről kijelentette, hogy tömeges visszahelyezésről szó nem lehet, egyénileg kell majd elbírálni az egyes eseteket. Nem politikai természetű elbírálások lesznek, de tudnia kell a kormányzatnak, hogy az esküt megtagadása óta a mai napig mivel foglalkozott a bíró, nem-e láncolt, árdragított vagy nem cselekedett olyat, amelyek a bírói tisztséggel össze nem egyeztethetők.

— A magyar elem milyen elbánásban részesül a kinevezések körül? — kérdezte az egyik újságíró.

— Arra a szemrehányásra, hogy a magyarokat méltánytalanság éri a bírói karban, elég cáfolat a tény — mondotta az államtitkár — hogy körülbelül ötven százaléka a működő bíráknak magyar, illetőleg kis arányszámban szász.

A magyar nyelven való bírósági tárgyalásról az államtitkár a következőket mondotta:

— A tárgyalási nyelvről már egy régebbi minisztertanácsi határozat intézkedik. A beadványok és a tárgyalás nyelve eszerint Erdélyben is csak román lehet. A miniszter, ez egészen természetes, nem helyezkedhetik a minisztertanáccsal ellentétes álláspontra, de a kategorikus határozat enyhítését célozza a miniszternek ama rendelete, amely elrendeli ugyan a bírának román nyelven való tárgyalási kötelezettségét, de megengedi, hogy a védő a bíróságtól kért engedély alapján, amennyiben az a felek nyelvi helyzetére való tekintettel szükségesnek látszik, magyarul mondassa el beszédét, de ez nem terjedhet túl a védelem határára.

A bírói kinevezésekre való előterjesztéseiről Cosma államtitkár a következőket mondotta:

— Én a magam részéről az összes bírói képesítés fölött rendelkező törvényszéki jegyzőket bírói kinevezésre ajánlottam, a listát beterjesztettem, döntés azonban minisztertanácsi határozat alapján jöhet csak és én remélem, hogy ez a jegyzőkre nézve kedvező lesz.

Az ügyvédi kamarának a regábeli ügyvédekkel szemben való állásfoglalásáról az államtitkár kijelentette, hogy azok az ügyvédjelöltek, akik két-három évvel ezelőtt Erdélyből a regába mentek és itt ügyvédek lettek, csak akkor lajstromozhatók a erdélyi ügyvédi kamarában és akkor folytathatnak ügyvédi gyakorlatot, ha az itteni tanulmányi feltételeknek és vizsgai követelményeknek eleget tettek. A regában szabályszerűen képesített ügyvédek természetesen Erdélyben is folytathatnak rendes ügyvédi gyakorlatot.

Öngyilkos lett

a Banca Natíunei igazgatója

Ghica herceget halálba kergette a bank csődje — Letartóztatták a bank vezetőjét

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bukarest, nov. 9. —Néhány nappal ezelőtt nagy feltűnést keltett az a hír, hogy a Banca Natíunei fizetésképtelenséget jelentett be és hogy a bank részvényei 70-80 léivel estek. A bank tulajdonosok és állítólag ügyetlen spekulációk sodorták csődbe. Tény, hogy a betétesek pár nappal ezelőtt követelni kezdték pénzeiket, mire a Banca Natíunei tárgyalásokat folytatott a kormányval és a Banca Nationalával, de a kellő mennyiségű pénzt sehonnán sem tudta előteremteni. A csőd tulajdonképpen akkor következett be, amikor a banknak egy Párisban kifizetendő csekkjét az illető párisi

bank nem volt hajlandó kifizetni. Tegnap délután a bank igazgatósága ülést tartott, de a tárgyalások nem vezettek a kívánt eredményre. Az ülés után Ghica herceg, a bank elnöke és főreiszvényese hazatért lakására. Pár pillanat múlva szobájából hatalmas dördülés hallatszott ki, a személyzet berohant és ott találta a herceget a földön heverve, kezében revolverrel és fején egy nagy vérző sebbel. Ghica herceg azonnal meghalt. Pénzügyi körökben az öngyilkosság híre nagy feltűnést keltett.

Ghica Comanesti herceg egyike volt Románia leggazdagabb főurainak. Óriási kiterjedésű erdősegei voltak a Totus-völgyben, ezenkívül az övé a bukaresti Grand Hotel is. Öngyilkosságának oka semmiesetre sem lehetett anyagi zavar, valószínűleg inkább a botrány miatti kétségbeesés.

A Banca Natunei igazgatósága ma ülést tartott, amelyen elfogadták Stoián vezérigazgató lemondását és egy háromtagú bizottságot küldtek ki, melynek tagjai Andrei Corteanu, Murgaseanu és Baranga, hogy a hitelezőkkel tárgyaljon a bank szanálására vonatkozólag.

Tegnap este a bukaresti rendőrség letartóztatta Stoián bankigazgatót, a Banca Natunei vezetőjét. Papotopol főügyész és Panapol inspektor személyesen jelentek meg Stoián lakásán, ahol közölték vele a letartóztatás híreit. A rendőrség letartóztatta Cresunt, a Banca Natunei közgazdasági igazgatóját is, akit autón vittek a rendőrprefekturára. A rendőrség beidézte a bank főbb tisztviselőit is, akiknek vallomása alapján Andreius titkár is letartóztatták. A lakásán tartott házkutatás alkalmával több értékes dolgot találtak nála eldugva. A rendőrség alapos gyanútok alapján Andreius titkár nővérét is letartóztatta.

Metes prefektus a kormányválságról

Válságban a vármegye közlése

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A kormány lemondásáról szóló hírekkel kapcsolatban beavatott helyről szerzett értesülésünk szerint, a télen semilyen körülmények között új választást nem rendelnek el, mert a négy-öt hónapos választási kampány az ország gazdasági leromlottságát csak súlyosbítaná, holott a kormányválság megoldása éppen a gazdasági konszolidáció jegyében történhetné. Minden valószínűség egy olyan koncentráció mellett szól, amely magában foglalná az összes pártokat.

Dr. Metes Péter kolozs megyei prefektus az Uj Kelet munkatársának a következőket mondotta a kormány jelenlegi helyzetéről:

Kormányválság nincs, sőt a kormány helyzete egyre szilárdul s így a prefektusok állítólagos kicseréléséről szó sincs. Azok a tárgyalások, melyeket a kormány tagjai a pártvezérek a királlyal folytattak, tisztára informatív jellegűek és semmi összefüggésben nincsenek új kormány alakításával. Ha kormányválság lenne, erre egyedüli komoly ok a lei esése volna. De ezt a súlyos gazdasági válságot senki sem tudja megoldani, mert a külföldi tőzsdéken erőszakosan nyomják a lei árfolyamát. Eltekintve a kormány több kisebb gazdasági tévedésétől, a lei esésének igazi oka a spekuláció s ezt leküzdeni lehetetlen. Ha az ellenzék meg tudja javítani az ország valutáját, de csak azért nem segít a krízisen, mert nincs hatalmon, hazafiatalanságra vall. Természetes, hogy ők akarnak a kormányra kerülni. Minden nap újabb és újabb kombinációkról kering a hír. Szó esett Bratianu vagy Maniu kabinetalakításáról, arról is hallottam, hogy Mihalohe parasztpárti vezér belép az Averescu-kormányba, de ezek a hírek minden komoly alapot nélkülöznek. Tény az, hogy az ellenzék körében erősen dolgoznak a kormány ellen, de ez távolról sem jelent kormányválságot.

Majd lokális jellegű kérdésekről nyilatkozott a prefektus.

Az iparkamaránál tartott ankét és más ezirányú tárgyalások során meggyőződtem, hogy bizonyos körök pártérdekeik szempontjából állították össze a választási listákat. Ezt ki fogom küszöbölni, mert az új vezetőséget nem a pártok szempontjából kell összeállítani, hanem arra érdemes kereskedőknek és iparosoknak kell a kamara élére kerülnie, mert ezt kívánja a közérdek.

A ma délutáni gyorsvonattal Bukarestbe utazom. Ez az utazásom főleg a vármegye közlése

mezésével van kapcsolatban. Hiszen nem titok, hogy Kolozsvármegye közlése már hetek óta válság felé közeledik. A készletek a minimálisra csökkentek, új buzamennyiség beszerzését egyfelől a kormány új termésrendelete s a vásárlás korlátozása tette lehetetlenné, másfelől a kormány által ígért búzát nem lehet beszerezni. Bonyolultabb teszi a vármegye ellátását, hogy a bevásárlásra érkezett ajándatok felett a közlésezési bizottság még nem tudott dönteni. A helyzet tanulmányozására a belügyminisztérium Anghelescu főfelügyelőt küldte ki, aki a vizsgálat során meggyőződést szerzett arról, hogy a vármegye élmezését a kormány hathatós támogatása nélkül lehetetlen zavartalanul biztosítani. Most vele együtt utazom le én és Ghete vármegyei főjegyző Bukarestbe, hogy a közlésezés ügyét a kormánnyal sürgősen elintézzük.

HIREK

AZ UJ KELET TUDÓSÍTOJAI:

Szerkesztőség	977
Kiadóhivatal	844
Zs. N. Sz.	566

Ráchel sirja

— Palesztinai levelezőnk től —

Jeruzsálem, 5682 tisi

Hosszu idő óta nem érkezett már hír a palesztinai arabokról. Ugy látszik a palesztinai pán-arab mozgalom legalább is egy időre elnyugodott. Ennek a békés hangulatnak megteremtésében bizonyára nagy része volt a palesztinai kormány erős kezének, de része volt az angol kormány állásfoglalásának is. Az angol kormány, a palesztinai arab delegációt hideg udvariassággal fogadta és követeléseikkel szemben merev elutasító álláspontra helyezkedett. Az arab politikai delegáció tehát egy időre erejevesítetten elhallgatott. Ez a politikai esend azonban csak a felszínen tudott urrá lenni. A néplekek mélyén továbbra is ott leskelődik az egymásra való gyanakvás és a feszültség időről időre kemény összerobbanásokba tör ki. A hangos politikai agitációt úgy látszik csöndes, de szívós kulturális és gazdasági harc követi. Az arabok sehogyse tudnak belenyugodni, hogy a tenyéryi Palesztina zsidó országgá lett. Érdekes momentuma ennek a szívós harcnak és védekezésnek a Ráchel sirja körül támadt bonyodalom.

Ráchel ósanyánk sirja, mely az efrati uton van, történelmi idők óta, a zsidóságnak egyik zarándok helye. Maga a sírhely, még a török hódoltság, sőt a kereszties háboruk idején is, az utolsó napokig a zsidóság birtokában volt, ellentétben a patriarkák sírholtjával, mely a törökök őrízete alatt állott. Ennek az a magyarázata, hogy a törökök, illetve arabok Abraham fiától Jismaéltól származtatják magukat, úgy hogy Abraham patriarkája sírja nekik is kegyeletes hely. Viszont Ráchelhez, aki Jákob ósapa felesége volt, semmiféle hagyomány nem fűzi őket. Most azonban egyszerre igényt támasztottak Ráchel sírjára. Ennek az igénytámasztásnak gazdasági és kulturális okai vannak. A kulturális célzat az, hogy a zsidó nemzetet megfosszák egy ősi nemzeti ereklyétől. A gazdasági célzat abban leli magyarázatát, hogy az arabok számítanak a zsidó zarándokok tömegére és ha az ő birtokukban van a sír, akkor és úgy saroelhatják meg a zarándokokot ahogy akarják.

A palesztinai zsidó társadalom azonban réesen van ebben a kérdésben is. Ahol kell, energikus közbelépéssel, ahol lehet békés, tudományos megállapításokkal verik vissza az arab törekvéseket. A Jeruzsálemben megjelenő „Doar Hajjom” című napilap legutóbb A. Almalia tollából cikket közöl, melyben az író kétségbevonhatatlan történelmi adatok alapján megállapítja, hogy Ráchel sírja már jóval háromszáz évvel ezelőtt is kizárólag a zsidó nép birtokában volt. 1615. évben Mahmud pasa, Jeruzsálem akkori kormányzója, hivatalos dekretumban ismerte el a zsidóság zavartalan birtokjogát a sírhoz. De még ennél is előbb, 1508. évben Mugir Eddin nevű arab

író és költő úgy emlékszik meg Ráchel sírjáról, mint a zsidóság kizárólagos tulajdonáról. Ugyancsak erről tesznek tanúságot az összes zsidó és keresztény történészek, a tizedik századtól mind a mai napig. Aki csak félig-meddig is ismeri a zsidó történelmet, kezdve a híres világtudós: Toledói Benjamin-tól (1170), Regensburgi Petachja, Rambam és Cáró Izsákon keresztül egészen 1866-ig, mikor is Montefiore Mózes renováltatta a sír mauzoleumát, — az tudja, hogy ha van zsidó ereklye, melyre sem a mohamedánok, sem a keresztények eddig soha igényt nem tartottak, az éppen Ráchel anyánk sírja.

Igy ír a „Doar Hajjom” és kétségtelen, hogy az arabok minden mesterkedése hajtóerőt fog szenvedni a zsidó társadalom ellentállásán. De a Ráchel sírja körül támadt bonyodalom csak egy gyöngé szimptomája, nem pedig lényege annak a szívós gazdasági és kulturális harcnak, mely a két rokonsajtát, a zsidót és arabot egymással szemben fogja tartani mindaddig, amíg a zsidóság nem éri el a tulnyomó számbeli fölényt Erec-Jiszraeiben.

— Aki hízeleg, pokolba jut. R'gi zsidó tanítómesterek bölcsesége. Önérzetes zsidó nem hízeleg és nem is hallgat a hízelegőre. Az Uj Kelet mindeközül szemben megmondja az igazat, mert ő az önérvényes zsidóság bátor szókimondója. Az Uj Keletnek ott kell lennie minden zsidó házában. Nevel, oktat, erősít nyílt homlokossal és nyitott szemmel halad a jobb jövő felé.

— Az Ezra zsidó egyetemi hallgatók egyesülete felszólít minden zsidó érzesű főiskolai hallgatót, hogy az egyesületbe mielőbb iratkozzék be. Az egyesületi helyisége str. Avram Jancu (volt Petőfi-u.) 18. szám alatt van. Hivatalos órák minden nap 12—1-ig és este 7—8-ig. Az elakuló közgyűlés november hó 13-án, vasárnap d. u. 3 órakor lesz a menza helyiségében (str. Avram Jancu 18. szám). A közgyűlés tárgysorozata: 1. A szünidei bizottság beszámolója. 2. Beszámoló a karlsbadi cionista világtanulmányozóról. 3. Beszámoló a karlsbadi cionista diák világtanulmányozóról. 4. A jövő évi munkaprogram megállapítása. A szünidei bizottság felmentése. Indítványok. 5. Az új tisztiság megválasztása.

— A Büsoth Haalijja felkéri tagjait, hogy fontos ügyben ma délután félhatkor az E. Zs. N. Sz. Szentlélek-utca 1/a szám alatt lévő irodijában jelenjenek meg.

— A Zs. N. Szövetség központi irodája felhívja az összes helyi csoportokat, hogy a II. cionista évi konferencia delegátusait haladéktalanul válasszák meg és a megválasztottak neveit, valamint a választási jegyzőkönyveket sürgősen küldjék be.

— Kongresszusi emlék. A karlsbadi XII. Cionista Világtanulmányozó külön postahivatala tudvalevőleg héber és cseh nyelvű postai bélyegzőt használt. Egyik elvtársunk 75 drb. művészies zsidótárgy képeslapot ajándékozott a Zsidó Nemzeti Alapra való értékesítés céljából, amely képeslapokon 3—3 drb. és pedig 5, 10, 25 és 30 filléres cseh bélyeg van és mindegyik bélyeg le van betűzve a „Karlovny Vary — Kongres Sionistický XII. Hákongres Haioni Snájim Háászár” cseh-héber fejrattal betűzéssel. A filatelii szempontból is értékes, valódi postai forgalomban volt (echt gelarfen) képeslapok ára darabonként 25 lei a Zsidó Nemzeti Alap javára és az értük befolyó összeg a Szatmári Cionista Szervezet III. sz. Nachlájában lesz kimutatva, ugyancsak most érkeztek újabb bélyegok és pedig: egy teljes sorozat ára 150—, azután 10, 20, 30, 40, 50 és 100 filléres a 10—, amely összeg (Giszkalay) Widder Dávid kertjére lesz fordítva. Kaphatók és megrendelhetők a Zs. N. A. erdélyreszi központjánál, Cluj, Szentlélek-u. 1. sz.

— A kiadóhivatal felkéri mindazok előfizetőket, akik díjaikkal hátralekban vannak, hogy lapunk zavartalan széküldése érdekében haladéktalanul küldjék be hátralekös előfizetési díjaikat.

A „Jehudith” első teadélutánja. Vasárnap tartotta meg első teadélutánját a kolozsvári zsidó nők „Jehudith” kultúregyesülete. Az egyesület ezzel a jólsikerült műsoros teadélutánnal nyitotta meg a tél idényre tervezett programját. Az óvárbeli Lloyd-étterem zsibongó, családias helyiséggé alakult át a Kolozsvár zsidó társadalmának színe-java töltötte meg a parkszerűen felszerelt termet. Rövid, de nivós műsor vezette be a hangulatos délutánt. Két bájos zsidó kisleány, Rimóczy Mária és Braun Margit jiddis dalokat énekeltek kellemes hangon. Rézlinger Adrianna, a Tarbut leánygimnázium növendéke finom, hangulatos előadásban szavalta el Jehuda Halévi gyönyörű versét, az „Örök vágy”-at. A műsor kimagasló pontja László Margit művészetre valló zongorajátéka volt. Liszt „Liebestraum” című darabját játszotta el ritkaságos technikával, amelyet az előkelő közönség meleg ünnepléssel honorált. A délután szellemi részét Rosenbergsz Lajos a Jehudith titkárnak a száma fejezte be, aki néhány saját komoly értékű versét adta elő. A tea kitűnő volt s a vendégek szórakoztatásában Neuberger Zsigmondné, László Gyuláné, Friedmann Jenőné, Blumenfeld Simonné, Halász Jenőné, dr. Leitner Fülöpne, Simon M. Lajosné, dr. Fischer Józsefné, Lederer Albertné, Gutfried Adolfiné, Márkus Tiborné, Szabó Jenőné és özv. Ilkovic Emilné vettek egymással háziasszonyi minőségben. A teadélután nagyon szépen sikerült.

Ankét a város fejlesztéséről. Kedd délután ankét volt a városházán, mely Kolozsvár kiépítésével foglalkozott. A tanácskozásokat dr. Pop Julian polgármester nyitotta meg s kifejtette, hogy a jövőben építendő házakat mentesíteni kell a házadó, a rekvirálás és a lakbérmegeállapítás alól. Ratiu bankigazgató a p. r. referiák fejlesztésére javasolta egy 50 millió tőkével rendelkező társaság alapítását s a telkek olcsó kisajátítását. Metes prepektus és Lucacu monopoligazgató hozzászólása után Tanasescu belügyi államtitkár rámutatott arra, hogy a tisztviselőknek is módot kell nyújtani az építkezéshez részletfizetés útján. Az ankét folytatását péntek délutánra halasztották.

A Jeruzsálemi zsidó egyetem. Jeruzsálemből jelentik: Dr. Hilkovitz, az amerikai zsidó orvosszövetség megbízottja, aki mint cionista delegátus részt vett a karlsbadi kongresszuson, mostanában érkezett ide, hogy részt vegyen a zsidó egyetem előkészítő munkálataiban. Terveiről a Haarez munkatársa előtt nyilatkozott és kijelentette, hogy a héber egyetem orvosi fakultása főleg az amerikai zsidó orvosok szövetsége segítségével fog fölépülni. A szövetség hater ezer különböző amerikai államban működő zsidó orvost sorol tagjai közé és mindegyik külön-külön kijelentette, hogy az egyetem fölépítéséhez vagyona és jövedelme tetemes részével fog hozzájárulni. Eddig 300.000 dollárt fizettek be e célra és kötelező ígéretet tettek, két éven belül egymillió dollárt az egyetem céljaira összehozni. Az orvosegyetem vezetését — Einstein, Usischkin, Weizmann és Semarja Levinnel való megbeszélés alapján — a cionista világszervezet három tagja és az orvosszövetség három kiküldöttje fogják ellátni. A hat tagból álló bizottság egy hetedik tagot választ. Az egyetem orvosi kara és a klinikák a Keren Hajjeszód főfelügyelősege alá fognak kerülni és nagyon valószínű, hogy már a jövő tavaszkor megkezdik az egyetem építkezését. Átvesszük Jeruzsálem összes kórházait és célnyitjuk idomítjuk őket. Tanáraink a világ minden egyeteméről jönnek, természetesen mindenünnen a hivalkék. Meg vagyunk győződve róla — mondotta Dr. Hilkovitz — hogy a jeruzsálemi egyetem a világ egyik legkiválóbb tudományos intézete lesz.

Felhívás. Az Országos Zsidó Kórházegetület elhatározta, hogy propaganda céljából, egy bizottságot küld Amerikába. Felhívjuk mindazokat, akiknek rokonai vannak, hogy azoknak a címét, az akció sikere érdekében, ajánlólevéllel együtt, juttassák el a Chevra Kadisa Szentlélek-utca 1. szám alatt lévő irodájába a hivatalos órák alatt, d. e. 9—12-ig és d. u. 8—8-ig.

Fluóhégy.

Előadás az adókról. Ma délután négy órakor Simionescu pénzügyi vezérigazgató előadást tart az adóról a Banca Agrera Ferenc József-uti épületében. A vezérigazgató főleg a pénzügyi helyzet szempontjából fogja ismertetni az adókat.

Házasság. Grünberg Regina és Stern Jakab Bánffyhyunad jegyesek.

Zidóellenes támadások Jeruzsálemben. Londonból jelentik: A gyarmatügyi minisztériumhoz érkezett hivatalos jelentések szerint az anticionista agitáció a palesztinai arabok között ismét kezd lábrakapni és november 2-án, a Balfour deklaráció napján arab bandák megtámadták a jeruzsálemi zsidó városnegyedet. Az arabok és zsidók lövéseket váltottak, arab részről bombát hajítottak a városra. Később közelharcban az ellenfelek törökkel és késekkel rohanták meg egymást. A kormány katonaságot küldött a zavargások megszüntetésére, amely csak néhány órai harc után sikerült. Négy zsidó és egy arab esett az utcai harcok áldozatává, tizennégyen megsebesültek. Több letartóztatás történt.

A nagyváradi Mirjam első műsoros összejövetele. Nagyváradról jelentik: Vasárnap délután tartotta a Mirjam leányegylet első műsoros összejövetelét a Vigadó nagytermében a bécsi Jiddis szintársulat közreműködésével. A műsort Strammer zsidó nemzeti dalai vezették be, majd Strammer igazgató Megjött a Messiás című dalt adta elő. Utána a Hitehagyott című zsidó szindarab került színre. Az előkészítés munkáját Blum Zsigmond, a cionista szervezet titkára, Mátyás Sosanna, a Mirjam elnöknője, továbbá Fischer Böske, London Böske, Iron Helen, Goldberger Rezsín, Gutfried Aranka, Beck Margit, Schwartz Margit, Glück Margit Iron Rezsín, Gottfried Szerén, Altman Etelka, Posner Erési és Farkas Sári végezték. A leányegylet legközelebbi programja a Kolozsváron megtartandó cionista konferencia alkalmából rendezendő kézimunka kiállításra zsidó motívumú kézimunkák kiállítása. A munkák elkészítésére a leányegylet tagjai nagy lelkesedéssel vállalkoztak.

A belügyi számvevőségi osztály bűnügye. Még emlékeztetes, hogy a kolozsvári rezorton több tisztviselő összejátszva, különböző módon károsította meg a kincstárt. A letartóztatottakat Marosvásárhelyre szállították át és az ügy már olyan stádiumban van, hogy nemsokára nyilvános tárgyalás elé kerül. Ami a titkos alapok elherdálásáról szóló híreket illeti, azok nem felelnek meg a valóságnak. A bűnszövetkezet inkább kereskedők és iparosok útján, magasállású tisztviselők nevével való visszaéléssel követett el nagyobb csúszásokat. Bűnügyi zárlatokkal, lefoglalásokkal és egyéb hatósági biztosítékkal a kár valószínűleg megterül.

Felakasztotta magát, mert ki akarták látkoltatni. Hátfőn este jelentették a rendőrségnek, hogy Pap Sándor Pap-utcai 24 számú lakos felakasztotta magát. Csíffő rendőrkapitány és dr. Totoian tisztiorvos sietett ki a helyszínre, ahol Pap Sándort megszáhadították a kötéltől és miután konstataáltak, hogy még nem halt meg, mesterséges lélegzéssel eszméletére térítették. Nemsokára anyjára magához tért, hogy kihallgathatták. Öngyilkossági kísérletének okául azt hozta fel, hogy lakásából két gyermekével ki akarják lakoltatni, más lakást nem utaltak ki számára és a hajléktalanság elől a halálba akart menekülni. Pap ügyében megindították a vizsgálatot.

Betörés. Kedden este ismeretlen tettesek betörték dr. Imrei orvos Piata Ujirrin lévő lakásába és elloptak ruhaneműi egyrészt és négyezer ötszáz lei készpénzt. A nyomozás megindult.

Rendelje meg Erdély egyetlen képes nagy színházi lapját, a *Színház és Társaság*ot. Páratlanul olcsó és gyönyörű kiállítás, fényképekkel, rajzokkal illusztrált 40 oldalas lap, amely eleven tolu krónikása a színházi eseményeknek. A *Színház és Társaság* előfizetési ára egy negyed évre 35 lei. Ugyannyire kerül egy negyed évre a *Tűkőr*, mely 20—25 cikkben közli a hét legérdekesebb eseményeit. A lapokra előfizetést elfogad a kiadóhivatal Cluj—Kolozsvár, Str. Julia Maniu (v. Szentegyház u.) 3.

A zsidó menza akadémika bálja. A kolozsvári zsidó menza akadémika november 19-én, szombat este, nagyszabású műsoros táncestélyt rendez, amely idei szezon első bálja lesz. Az est műsora művészi szanzációja lesz: a kolozsvári színházak és opera legjobb művésznői és művészei lépnek fel az estélyen. A büffét a kolozsvári Izr. Nőegylet, Jehudith zsidó nők kultúregyesülete és a Bönoth Haal-lija cionista leánykör együttes bizottsága rendezzi.

Utólevelek láttaozását leggyorsabban és legmegbízhatóbban a *Radio* kurirja intézi. (Cluj, Str. Reg. Maria 34.)

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy irodahelyiségünket Calea Regele Ferdinand 44. sz. alatt rendezük be, ahol mindennemű *vágatlan tűzfára azonnali szállításra és aprított tűzfára november hó 1-étől* való szállításra megrendeléseket felvesszük. A n. é. közönség szives támogatását kérjük. *Stotter Jakab örökösei.*

KOZGAZDASAG

Harminc új mozdonyt vásárol a kormány. Bukarestből jelentik, hogy a Montorul Oficial november 5-i 175. számában a minisztertanács felhatalmazza a közlekedésügyi minisztert, hogy a casseli Henschel & Sohn cégtől 30 vasuti mozdonyt vásároljon darabonként 4 millió 300 ezer márkáért. A teljes összeget, 129 millió márkát, az állam három év alatt fogja törleszteni.

A Simplon vasut új viteldijai. A Simplon vasut viteldiját — mint Bukarestből jelentik — lényegesen leszállították. Az új viteldijakat alább adjuk zárójelben lévő számok a régi viteldijak jelentik: Bukarestből Milanóba személyjegy 448 30 (512 30) frank, podgyász 15 13 (17 28), Turinba 469 90 (534 90) és 16 08 (18 20), Triestbe 333 75 (398 75) és 11 96 (13 05), Velencébe 384 40 (449 40) és 12 80 (14 90), Lausanneba 557 75 (614 60) és 20 86 (22 50), Páris 676 90 (731 90) és 26 10 (27 70), Londonba személyjegy 890 05 (928) podgyászért 38 94 az eddigi 43 90 helyett.

Valutapiac:

Zürich, nov. 9. Bukarest 250 —, Berlin 160 —, Amsterdam —, New York 53 —, London 2105 —, Páris 3865 —, Milano —, Brüsszel —, Kopenhága —, Stockholm —, Krisztán a —, Madrid —, Prága 550 —, Budapest 55 —, Zágrab 135 —, Buenosayres —, Varsó —, Bécs 19 —, osztr. le. kor. —.

Budapest, nov. 9. Lei 580 —, napoleon 4150 —, font st. ring 4800 —, leva —, dollar 1194 —, francia frank 8800 —, márká 438 —, lira 5200 —, osztr. kor. 21 25 —, rubel 53 —, szokol 1190 —, svájci frank 2800 —, dinár 1075 —, lengyel márká 38 /s.

SZÍNHÁZ

O'hello. A kolozsvári Magyar Színház szerda esti operabemutatóján meglátzott, hogy a premiért heteken át tartó komoly munka előzte meg. Pompás előadásban hozta ki a színház a modern zenéjű s modern szerkezetű zenedrámát, amelynek a librettója nagyjában azonos Shakespeare drámájának eszmemenetével. A zene a legprecízebb párhuzamban követi a szöveget s a kibővített zenekar, amely a legtöbbet tett a siker érdekében, tökéletesen dolgozta ki a partitúrát a legfinomabb részletekig. Bródy Miklós és Török Emil karmesterek a legalaposabb művészi munkát végezték. Takács Mihály, aki a címszerepet énekelte, helyenként nem bírta hanggal a nagyon nehéz tenort, de ezt a fogyatékoságot sikerrel pótolta jó játéka. Desdemónát Lévy Ilonka énekelte. Mindig szép hangja ebben a szerepében különösen tiszta csengésű volt még a

első regiszterekben is. Különösen a negyedik előadás halálsejtelmes nagy jelenetében érvényesült művészi technikája, mely a legmerészebb átmeneteket is könnyedén olvastotta össze. Feltűnően jó volt Bretán, az intrikus Jagó megszemélyesítője. A hangja minden zökkenés nélkül, tisztán és kifejezően győzedelmeskedett a szólami nehézségeim. Róza Illi kis szerepét jól énekelte. Hatalmas fejlődést mutatott Virág Lajos a velencei követ szerepében. Ruvinszky Rafael és Réthelyi Ödönnek nagyon kis szerepe volt. A kar, mely főleg az első felvonásban jutott nagyobb szerephez, szintén jó volt. A stíluszerű rendezéssel Sugár Frigyes nagyban emelte az opera hatását. A közönség vastapsal honorálta a szereplőket, a zenekart, a rendezőt, de különösen Bródy művészi képességeit. (d.)

HETI MŰSOR:

Csütörtök: A negyvenéves asszony. (Ujdonosság, először. Premierhelyárakkal. Premierbérlet 11. szám.)
Péntek: A negyvenéves asszony. (Ujdonosság, 2-odszor. Rendes helyárakkal. Napibérlet 45. szám A.)
Szombat: Othello. (2-odszor. Operahelyárakkal. Operabérlet 8 szám. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Vasárnap d. u.: Leányvásár.
Vasárnap este: Piros bugyellár. (Uj szereposztással. Szentgyörgyi István főlépésével. Ártalmos bérletszám. Rendes helyárakkal.)
Hétfő: A negyvenéves asszony. (Ujdonosság, 3-odszor. Rendes helyárakkal. Napibérlet 46. szám B.)
Kedd: Othello. (3-odszor. Operahelyárakkal. Napibérlet 47. szám C. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
 A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírei:

A negyvenéves asszony. Szenzációs premierje lesz ma este a Magyar Színháznak. Az utóbbi évek egyik legizgalmasabb s lehangulatósabb drámai ujdonságát fogják bemutatni, melynek eredeti címe: Notre passion. Magyarra Salgó Ernő fordította. Negyvenéves asszony címen. Poór Lili, Baróti Erzsébet, Laczkó Aranka, Táray, Forgács, Oláh, Lengyel, Mihályfi fogják nálunk a negyvenéves asszony főszerepeit játszani. Pénteken másodszor s hétfőn este harmadszor adják a negyvenéves asszonyt. — Leányvásár és Piros bugyellár. Vasárnap két előadás lesz a Magyar Színházban. Délután fél 4 órakor Jacobi világszerte híressé vált operettjét a Leányvásár-t adják olcsó helyárakkal, este fél 8 órakor pedig a legszebb magyar népszínművek egyike, a Piros bugyellár kerül színre Török biróné szerepében Aggházi Melindával. — Achron, a szentpétervári zenekonzervatórium volt tanára, zongorahangverseny szombaton, e hó 12-én lesz a Nemzeti Színházban. Műsor: I. Chopin: Nocturno. Fis dur. Mazurka As dur. Polonaise As dur. Rachmaninoff: Prelude Cis moll, Prelude G moll, Tschajkowsky: Panst: Paraphrase sur l'opéra "Eugén Onegin" II. Wagner: Liszt: Tannhäuser. Liszt: Sonetto de Petrarca E dur. Rhapsodie XV. Helyárak: 2 lejtől 18 ig. Jegyek Anagnónoksegnél és a színházi pénztárnál válthatók.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
 Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
 Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
 Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 48.
 Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
 Fiókiadóhivatal: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9. Arad, Str. Alexandri 1. Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Előfizetési ár: havonként ... 50 lei
 Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 150 L.
 Hirdetéseket milliméteres díjszabás szerint vesszük fel a kiadóhivatal.

Deia eo stitui orasului municipal Cluj.

No. 9216—1921. cons.

Határozat

A városi tanács 1921. november 4-én tartott tanácsülésén az építkezést pártoló törvény 14. szakasza alapján határozattal kimondotta, hogy minden ingatlan, amely Kolozsvár területén újabban épült fel s 1921. augusztus 1. óta a város lakosságának a rendelkezésére bocsátották, tíz éven át minden állami és városi egyenesadó alól mentes autól az időtől, amióta az épület rendeltetésének átadták.

E határozat végrehajtásával a városi tanácsot bizták meg.

Dr. Pop, p. m.

1286

Függőlámpák, falilámpák és mindenféle világítási cikkek.

Préseit

üveg áruk

ornament tábla, ablaktapasztal, valamint kristálytűző, csiszolt és festett üveg áruk és porcellán áruk raktáron vannak.

Kérjen árajánlatot Komlós Testvérektől Oradea-Mare Nagyvárad

Keretlecek — Diszfárgyak

Ha jó rum- és likőresszencét akar beszerezni olcsón, forduljon Glück Henrik gyárához

Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253 (volt Kolozsvári-u.) 74

Nagymennyiségű lámpaáru, cseh táblaüveg, karlsbadi porcellán és Dittmár-féle lámpaáru érkezett.

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,
 Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.
 Telefon 71 1283

Pontos és szolid kiszolgálás!

Cluj-Kolozsvári Izraelita Hitközség

83—1921. sz.

Pályázati hirdetmény

A kolozsvári izr. hitközség irodavezetői-titkári állásra pályázatot hirdet.

Pályázhatnak olyan egyének, akik a hitfelekezeti élet alapos ismerői és a hitközségi iroda önálló vezetésére képesek.

Pályázati kérvények kellően felszerelt okmány-másolatokkal f. évi dec. 15-ig nyújtandók be.

Fizetés meggyezés szerint.

A megválasztott 1 évi próbaidő után véglegesítettetni fog.

Hitoktatásra képesítettek előnyben részesülnek.

Cluj-Kolozsvár, 5682. marchesvan 2., 1921. nov. 8.

Az előjáróság

Ujrafoncsorozás!

Finantükrök gyártása!

PÉCHY ÉS TÁRSA

MODERN ÜVEGCSISZOLÓ és TÜKRÁRUGYÁR

üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte

Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó árakon megrendelhetők.

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

342—1921. sz.

Pályázat

A dési aut. ort. izr. hitközség egy husfelügyelő-kisegítő metszői állásra pályázatot hirdet.

Az illető pályázónak az előmunkáiban és különösen a Tóra-olvasásban megfelelő képességgel kell bírnia. Természetesen lakásról a hitközség gondoskodik; az egyébképpen fizetés a megválasztandó igényeihez és családi körülményeihez képest fog megállapítani.

Az állás elnyerése iránti kérvények a képesítésre, korra és családi állapotra vonatkozó mellékletekkel felszerelten (kaboloh 3 elismert ort. rabbitól stb.) a hitközség jegyző hivatálahoz minél előbb benyújtandók. Próbaidadást csak a meghívottak tarthatnak; utiköltiségre csak a megválasztott tarthat igényt. Az állás azonnal elfoglalandó.

Dés, 5682. év Marchesvan hó 2-án.

Klein Nándor s. k. Orontlich Ferenc s. k.
 hitközségi jegyző. hitközségi elnök.

Cigaretta hüvelyek

teljes kiárusítása végett

Aida, Riz Vezir és Nil

hüvelyeket 3000 darabot 30 leiert adom, amig a készlet tart

Simion Erdélyi stmon

rövid, papir és norinbergi áruk raktára

CLUJ-KOLOZSVÁR

Strada Regina Maria No. 37.

Néhány órai munkával

szép keresetre tehetnek szert ügyes, agilis fiatal emberek. Személyes jelentkezés kiadóhivatalunkban délután 3—5 óráig

Grünwald

Üvegcsiszoló, tükörárugyár és épületüvegezési vállalata

Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16

tudatja, hogy tükörüveg-szállítmánya megérkezett!

1284

Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök ujrafoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/16 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblaüvegek állandó nagy raktára

APROHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vastagabb betűvel 2 lel.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Férjhez adnám egyszerűen nevelt leányomat, szenvedélymentes fiatal emberhez. — Hozományul vegyeskereskedést, vagy krcsmát adok. Megkeresések „Biztos megélhetés” jellegre a kiadóhivatalba küldendők. 2690-I

Férjhez adnám huzomat 10.000 lei hozomány butor és lakással, Erdély nagyforgalmu városban önálló ikr. kereskedőhöz. Csak fényképpel ellátott levelekre válaszolok. — Leveleket „Ott hol” jellegre a kiadóba kérek 2680-I

Férjhez adnám leányomat jó hozománnyal oly intelligens, vallásos, zsidó fiatal emberhez, aki az üzleti életben kellő jártassággal bír és akit egy ipari üzletben beltagnak is bevennék. Ajánlatokat „Biztos existencia” jellegre a nagyváradi fiókiadóhivatalba kérem. 2687-I

Fogtechnikus, operatív munkában is perfectet, orvos társulásra keres. Értekezni Str. Juliu Maniu, Davidnál. 2693-I

Agilis ügyes, volt önálló kereskedő megfelelő utazói állást keres nagyobb cégnél. — Megkereséseket „Agilis” jellegre a kiadóhivatalba kérek. 2691-I

Egy jó bizonyítvánnyal bíró fiatal ember ápolói állást keres helyben vagy vidéken. — Megkeresést „Hűség” 2” jellegre a kiadóba kérek. 2691-I

Női ing fin. himzéssel 70 lei Elegáns — modern kász női ruha gyapjuszövetből 495 lei Finom női harisnya 15 színben — párja 15 lei

Massaget elvállal orvos tanhallgató. Cim a kiadóhivatalban. 2692-I

Nevelő — lehetőleg tanító — aki 2-3 elemista fiut tanítana, urházhoz kerestetik mielőbbi belépésre. Zongorán tudók előnyben részesülnek. — Ajánlatok „Üzemigazgató” jellegre a kiadóba kéretnek

Keresünk szonnali alkalmazásra — elsőrendű gipszöntő, korongoló és formázó munkásokat. — Üzinele Chermice societate anonima Veresmart, posta Ocna-Murasulni. 2684-I

Kiadó mintegy nyolcvan négyzetméter területű, műhely vagy raktárnak igen alkalmas helyiség, esetleg annak átalakítása ellenében modern három szoba konyhás lakást engednék át. Erdek-lődők folyó hó 20-ig jelentkezhetnek a Barzel vasútleben. 2695-I

Prima minőségű makói főkhagyma eladó. Calea Traian (Arpád-ut) 49 sz. 2679-I

A világhírű Kerpel Kézfimolító Kerpel szappan Kerpel Bébészappan Kerpel hintőpor kapható kicsinyben és nagyban Rózsa nagydrogeriában Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 98 Mátyás kir. tér) — 1256

SIPOS JENŐ csebnél Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii (1926) 17.

Megérkeztek a „HERCULES” cipőruházba Str. Reg. Ferd. 5 nagy választékban női- és férfi cipők

Megvételre kerestetik három szobás, beköltözhető modern családi ház, esetleg bérbbe ugyanolyan két szobás lakás. Ajánlatot „Igazgató” címmel „Reclama” iktéri hirdető továbbít. — 2675-I

Csak egy ut vezet az örökhöz, egészséghez a páratlan hatáshoz HIGIEA BOBORSZESZ Kapható mindenütt! Gyártja: „HERCULES” Kosmetikai és Vegyszeti Gyár 195 CLUJ — KOLOZSVAR

Metropol 1906 kávéházban négyezer hetenként FRITZ TIELER karmester vezénylete alatt salon vonós-zenekar hangversenyez

„Melissát” kérjen, ha finom cukorkát akar!

Felhívjuk a t. előfizetőink és előbarátaink figyelmét

azon kellemes helyre-tünkre, hogy olcsón és pontosan mindenféle nyomtatványok, üzleti könyvek, - meghívók, címkék, levélpapírok, névkártyák kiadóhivatalunkban megrendelhetők — Kívánatra árajánlattal rendelkezésre állunk

As Uj Kelet kiadóhivatala

Üzletáthelyezés!

Hochteil Ignác bőrkereskedését áthelyezte Piata M. Vit. (Széchenyi-tér) 13. alá. Wertheimer-ház

A Temesvári Gyapjúpar rt.

Kolozsvári fióküzletében: Gal. Viktoriei (Kossuth Lajos u.) 24 eredeti gyári áron kaphatók: férfi- és női gyapjuszövetek

En-gros és en-detail!
HARISNYAÁRUK EN-GROS!

FRÄNKL EMÁNUEL és KLEIN SÁMUEL

kézműves nagykereskedése
1196 Cluj, Piata Vit. Mihailu (v. Széch.-tér) 34 Dick-ház.

DOMBRIA

2507-I készít és elad, vagy mosott gyapjuért kicserél va-ódi „homes pune” elsőrendű ural- és női divatszöveteket Gyári raktár: Rudolf-ut 22

CURONKA és CSOROLÁDE RAKTÁR

LUSZTIG és NUSSBÄCHER Calea Regede Ferdinand No. 31 Szállítunk postán, utánvét mellett.

KLEIN és LAZAR

nemzetközi szállítási vállalat Arad, Str. Col. Piici (Vörösmarty) 2. Rendszeres gyűjtő és vagonforgalom a külföld valamint belföld minden irányából és irányába Kirendeltség a curici határállomáson

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlja: likör, rum különlegességgel. Kisörendű pezsgőt és borait. 1210 Szász nagyraktár

Ertesítés! Ertesítés!

Engros és detail kereskedők

Megnyilt a Marea Casa Stock

olasz nagyáruház

Bucuresti, Strada Buzesti 9. (3 percre a Gara de Nordtól)

Mindennemű manufaktura áruk, tiszta gyapju, fél-gyapju és gyapjuszövetek fél és dupla szélességben. Mindenféle cipők, textil és ruházati cikkek

Erdély számára speciális árukat tart raktáron

Csakis kiváló minőségek konkurrenciamentes eredeti gyári áron

Baumzweig, Rosenfeld & Co.

Megérkezett 1 vagon cseh áru rendkívüli olcsó áron:

140 cm széles gyapju-szövet Lei 80.—
80 cm széles la karton ... Lei 15.—
80 cm széles la parchet ... Lei 15.—

A fel nem sorolt cikkek feltűnő olcsó áron árusíttatnak!

a főpostával szemben

Kadima kiadóvállalat rt. kiadása, Cluj—Kolozsvár